

ÖĞRETMENLERİN LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ALMALARINDA YAŞANAN SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Neşe BAŞER* - Serkan NARLI** - Berna GÜNHAN***

ÖZET

Çağımız, bilginin güçle özdeş olduğu bir dönemdir. Bilgili insan bilgiye ulaşmayı bilen, elde ettiği bilgileri mantık sürecinden geçiren, sorgulayan, yeni durumlara uyarlayabilen kişidir. Yani bilgili insan güçlü insandır.

Eğitim sistemi bu özelliklere sahip bireyler yetiştirecek şekilde sürekli değişim göstermelidir. Sistemde öncelikle yöneticiler, öğretmenler çağdaş eğitimin getirdiği yenilikleri uygulayabilmelidirler.

Özellikle genç öğretmenler aldıkları lisans eğitimini az bulmakta, lisansüstü eğitimi alma gereksinimi duymaktadırlar. Lisansüstü eğitime yoğun başvuru bunun göstergesidir. Ancak lisansüstü eğitime başlayan öğretmenler, sorunlar yaşamaktadırlar. Sorunlar sistemden, yöneticilerden, aynı branşta görev yapan öğretmenlerden ve lisansüstü eğitim aldıkları fakültelerden kaynaklanabilmektedir.

Sorunları saptayabilmek için yöneticilerin, lisansüstü eğitim alan ve almayan öğretmenlerin, fakültelerde lisansüstü eğitim veren öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Toplanan nicel veriler t testi, tek yönlü varyans analizi, korelasyon gibi istatistik teknikleri kullanarak SPSS de değerlendirilmiştir. Ayrıca görüşme yoluyla toplanan veriler, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak çözümlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre öneriler sunulmuştur.

Saptanan sorunlara önerilen çözümlerin, alanlarında lisansüstü eğitim yapan öğretmenlere, sisteme ve bu alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Lisansüstü Eğitim, Öğretmen Eğitimi.

ABSTRACT

In our century, knowledge is equivalent to power. A person with knowledge is a person who knows where to get information and how to use it. In other words a person with knowledge is a man of power.

The educational system must open to changes in order to educate individuals with such qualities. New ideas methods and methods should be applied by administrators and teachers.

Especially the young teachers find their undergraduate education unsatisfactory and they feel the need to get graduate degree in education. Increasing demand for graduate education is an indicator of such a need. But graduate school students are having difficulties. The causes of the difficulties might base on the system, administration, teachers who work in the same major and their graduate schools.

In order to determine these difficulties information is gathered from administrators, faculty staff who teach in graduate school and teachers some of which have graduate degree. The quantitative data is evaluated statistically using SSPS program. Furthermore, the data obtained by interviewing was analysed qualitatively. Suggestions were made.

These results may contribute to other research in this area.

Key Words: Graduate Education, Teacher Education.

* Yrd. Doç. Dr. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Eğitimi

** Arş. Gör. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Ortaöğretim Matematik Eğitimi

*** Arş. Gör. DEÜ Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Eğitimi

GİRİŞ

21. yüzyıla girdiğimiz şu günlerde, bilim, bilim adamı kavramlarının tartışılması gerekir. Çeşitli şekillerde tanımlanabilen Bilim'i "evren ve yaşama ilişkin sistemli bilgilerin toplamı" olarak tanımlayabiliriz. Bilim adamı yaşamını sistemli bilgi üretmeye adanmış kişidir. Bilim adamı öncelikle:

- Geniş bir bilimsel düşünce gücüne sahip,
- Araştırmacı yapıya sahip,
- Olumlu yönde hırslı,
- Ekibindeki kişileri yönlendiren, bilgisini onlarla paylaşan,
- Özeleştirici yapabilen,
- Tarafsız, hoşgörülü, titiz,
- Sürekli kendisini yenileyen bir kişi olmalıdır [3].

Bilim adamı bilgiyi toplar, işler, kullanır, modeller oluşturur. Bilgileri analiz eder, sentezler. Yeni teknolojileri kullanır. Yeni bilgiler üretir.

Bilim adamı aktif araştırmacı niteliğine sahip, sorgulayan, araştıran, özgür düşünen, tartışan, bilgiye ulaşmasını bilen, üst düzey yeteneklere sahip bireyler yetiştirir. Bu bireyler nerede nasıl yetiştirilmelidir? Bu sorunun yanıtı verilmelidir.

Lisans eğitiminde bireyler, alanlarında mesleki ve bilimsel bilgiler alırlar. Ancak üstte söz edilen insan tipinin yaratılması için derinlemesine bilgiye gereksinim vardır. Bu bilgi lisansüstü eğitim sürecinde verilebilir. Lisansüstü Eğitim, Lisansüstü derecelere götüren araştırma yoluyla bilgiye katkıda bulunacak ve gelişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilim adamı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi amaç edinen eğitim faaliyeti olarak da tanımlanmıştır [7].

Hızlı bilgi birikimini kullanabilmeleri için her alanda gençlerin lisansüstü eğitim almaları önemlidir. Lisansüstü eğitim tezli tezsiz yüksek lisans ve doktora aşamalarından oluşur.

Tezli yüksek lisans programı öğrencinin bilimsel araştırma yaparak mevcut bilgiye erişme, bilgiyi değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazanmasını amaçlamaktadır (Çerçeve yönetmeliği, 1996).

Öğretmenlik çeşitli meslek alanları içinde kendisinden en çok görev ve rol üslenmesi beklenen meslek alanlarından biridir. Bu rollerin gelecekte azalması değil, artarak değişmesi beklenmelidir

Çağa uygun öğretmen, kendisini sürekli yenileyen, bilgi birikimini çağdaş öğretim yöntemlerini kullanarak aktaran, öğretim sürecinde öğrenciyi merkezde tutan, alternatif ölçme araçlarını kullanan kişi olmalıdır. Kendi problemlerini çözdüğü gibi öğrencisinin ve toplumun problemlerini de çözebilir.

Öğretmenlerin bilişim çağı eşliğinde yeni bilgi ve beceriler edinmeleri yeni yeterlilikler kazanmaları gerekir. Öğretmenler değişen işlevlerini ve yeni rollerini benimsemeli ve bunları uygulamaya geçirmelidirler [4].

Üstte sıralanan niteliklere sahip öğretmenler lisansüstü eğitim sürecinde yetiştirilir.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın Problemi: Araştırmada aşağıdaki probleme yanıt aranmıştır.

"Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri nelerdir?"

Araştırmanın Amacı: Bu araştırmanın amacı, lisansüstü eğitim alan öğretmen adaylarının sistemden beklentilerini, yaşadıkları sorunları ortaya çıkarmak ve bu sorunlara çözüm önerilerini sunmaktır.

Araştırmanın Önemi: Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği günümüzde, Türkiye'de makale sayılarında hızlı bir artış olduğu halde sistem girdilerinde herhangi bir önemli artış yoktur. Dahası araştırmalar göstermektedir ki, yine bu dönemde bilimsel araştırmanın vazgeçilmez unsuru olan bilgi-işlem alt yapısı da son derece yetersizdir. Peki, o zaman, bilimde mucizeye yer olmadığına göre, acaba bu artış nereden kaynaklanmaktadır?

Bu soruya cevap verebilmek için başka faktörlere bakmak gerekmektedir. Bunlardan birincisi, temel atf indekslerinde yayınlanan söz konusu makalelerin niteliksel incelenmesidir. Yayınlanan bu makaleler gerçekte bilime bir şey katmakta mıdır yoksa büyük ölçüde, uygulanan "yayınla veya yok ol" politikasının bir sonucu mudur? Bu araştırılması gereken bir konudur [1].

Bu tür ve diğer sorunların çözümünde belki de temel teşkil edecek, nitelikli insan gücüne ve eğitimi sistemine önemli katkıları olan öğretmenlerin, iyi bir biçimde yetiştirmeleri için lisansüstü eğitime gereksinim vardır. Ancak bu süreçte sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar bilinmelidir.

Lisansüstü çalışma yapacak öğrenciler, yüksek lisans veya doktora derecesi almak için zorlu bir çalışmaya başlama kararı vermek, tez öğrencisinin yaşam tarzına alışmak, yeni bir araştırma öğrencisi olarak enstitüde yer almak, iyi bir araştırmanın nasıl yapılabileceğini öğrenmek, danışmanı ile etkileşimde bulunmak, doküman kaydı tutmak, gelecekte yapacaklarını planlamak, kendini ve zamanını yönetmek, tezini geliştirme sorumluluğunu üstlenmek, diğer öğrenciler ile yardımlaşmak, onlardan destek almak ve destek vermek üzere işbirliği yapmak, rapor yazmadaki sunuş yapmak, tezinde orijinalliği yakalamaya çalışmak, yaratıcı düşünce için beceriler geliştirmek, kendi yeteneklerini yönlendirebilmek, tezi oluşturmak, kendini sınava hazırlamak, mezun olduktan sonra ne yapacağına

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

karar vermek gibi konular ile uğraşmak durumundadır [Pat'dan aktaran 2].

Türkiye'de öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlarla ilgili araştırmalara ise fazla rastlanmamaktadır. Çalışmanın bu alanda yapılacak çalışmalara katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar: Nitel araştırmada; İzmir ilinde lisansüstü eğitimini tamamlamış 12, lisansüstü eğitimine devam eden 15 kişilik grup, İzmir ilindeki okullarda görev yapan 15 yönetici ve üniversitedeki 7 öğretim üyesi; nicel araştırmada da 64 kişinin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

Lisansüstü eğitimini tamamlamış veya öğretime devam eden öğretmenler, yöneticiler ve öğretim üyelerinin görüşme yoluyla kendilerine sorulan soruları, düşüncelerini doğru olarak yansıtabilecek biçimde yanıtladıkları düşünülmektedir.

Sınırlılıklar: Araştırma 2002-2003 öğretim yılında İzmir'de görev yapan lisansüstü eğitim almış yada almakta olan öğretmenlerin, bu okullardaki yöneticilerin ve DEÜ Buca Eğitim Fakültesindeki öğretim üyelerinin görüşleri ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin çözümlenmesi incelenecektir.

Araştırmanın Modeli: Araştırma da İzmir ilindeki okullarda görev yapan lisansüstü eğitim almış yada almakta olan öğretmenlerin, yöneticilerin ve öğretim üyelerinin görüşleri nitel görüşme yöntemi ile alınarak desen kurulmuştur. Görüşler karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Dolayısıyla araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Ayrıca nicel araştırma sonuçları ile nitel araştırma sonuçları karşılaştırılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evreni ve örneklemini aşağıdaki biçimde oluşturulmuştur.

Araştırmanın evrenini İzmir ilinde lisansüstü öğrenim gören öğretmenler oluşturmaktadır.

Örneklemede ise Nitel araştırma için İzmir ilinde lisansüstü eğitimini tamamlamış 12, lisansüstü eğitimine devam eden 15 kişilik öğretmen grubu, İzmir ilindeki okullarda görev yapan 15 yönetici ve üniversitedeki 7 öğretim

üyesi; nicel araştırma için ise 64 kişi bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı: Veri toplama aracı geliştirilirken öncelikle alanla ilgili yayınlar taranmıştır. Ancak çok sayıda yayına ulaşılamamıştır. Karakütük'ün [5] geliştirdiği araç incelenmiştir. Bu araçtan yararlanılmıştır. İzmir ilindeki çeşitli okullarda görev yapan yönetici ve öğretmenlerden oluşan 64 kişilik bir gruba "Lisansüstü Eğitim yaparken Karşılaşılan Sorunların Tespiti" anketi uygulanmıştır. Ayrıca araştırmada farklı nitelikte, derin bilgiye ulaşılmak istenmiştir. O nedenle araştırma tekniği olarak sıkça kullanılan nitel araştırma tekniği kullanılmıştır.

Bu araştırma da yapılandırılmış veya yönlendirici olarak isimlendirilen teknik kullanılmıştır.

Görüşme formunda lisansüstü eğitim almış yada almakta olan öğretmenler için 8, yöneticiler için 7, öğretim üyeleri için ise 9 soru bulunmaktadır.

Verilerin Analizi: Görüşmeler sonunda elde edilen görüşlerin dökümü yapılmıştır. Lisansüstü eğitim almış yada almakta olan öğretmenler ve yöneticilerin görüşleri için 4, öğretim üyelerinin görüşleri için ise 2 kategori oluşturuldu. Kategoriler lisansüstü eğitim almış yada almakta olan öğretmenler için "Amaç, Bilgi Aktarımı, Bakış Açısı, Lisansüstü Eğitim Alırken Karşılaşılan Sorunlar" olarak saptandı. Yöneticiler için "Yöneticilerin Lisansüstü Eğitime Yönelik Görüşleri, Lisan Üstü Eğitim Alanların Katkısı, Lisansüstü Eğitim Alanlara Destek, Lisansüstü Eğitimin Getirileri" olarak, öğretim üyeleri için ise "Öğretmenlerin Lisans Üstü Eğitim Alma Amaçları, Lisansüstü Eğitim Alanların Karşılaştığı Zorluklar" olarak sınıflandırıldı. Daha sonra alt kategoriler oluşturuldu. Kategori ve alt kategoriler Tablo 1 de görülmektedir.

Tablo 1. Kategoriler ve Alt Kategoriler

Öğretmenler	Yöneticiler	Öğretim Üyeleri
Amaç Bilgi Aktarımı Uygulama Bilgi Paylaşımı Bakış LÜE Almayanların Bakışı LÜE Almayanların Bakışı LÜE de Yaşanan Sorunlar Milli Eğitimdeki Sorunlar Üniversitedeki Sorunlar	Lisan Üstü Eğt. Yön. Görüşleri Lisan Üstü Eğt. Alanlar. Katkısı Lisan Üstü Eğt. Alanlara Destek Yöneticilerin Desteği LÜE Almayan Öğr. Desteği Lisansüstü Eğitimin Getirileri Maddi Katkı Yasal Hak	Öğrencilerin Y. Lsn. Alma Amaçları LÜE Alan Öğr. Karş. Zorluklar

Kategoriler ve alt kategorilerle ilgili frekans ve yüzde-ler çıkarılmıştır. Görüşme tekniğinde veri toplama aracı olarak görüşmeci kullanıldığından güvenilirlik, görüşmeciye bağlı olarak incelenmelidir [6]. O nedenle veriler farklı zamanlarda çözümlenmiştir. Uyuşum yüzdesi okuyan ve mezunlarda %84, yöneticilerde %75, öğretim üyelerinde de %88 olarak bulundu. Veri çözümlenmesinde sorun yaşandığında görüşülen kişiye ulaşılarak kişinin söylediklerinin

doğruluğu kontrol edilmiştir. Böylece görüşmenin güçlendirilmesine çalışılmıştır.

Nicel araştırmanın analizi SPSS-10. 0 istatistik programında değerlendirildi. Analiz sonuçlarına göre anketin güvenilirlik katsayısı $\alpha=0,74$ olarak bulunmuştur.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda sunulmuştur.

Öğretmenler için Bulgular ve Yorum: Lisansüstü eğitim almış ya da almakta olan öğretmenler için oluşturulan ilk kategori "amaç" kategorisi olup bu kategoride öğretmenlerin lisansüstü eğitimi hangi amaçla aldıkları araştırıldı.

Lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin çoğu kendilerini geliştirmek (%93,3), küçük bir kısmı ise atama (%6,6) ve akademik kariyer (%13,3) için lisansüstü çalışma yaptıklarını belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitimden mezun olan öğretmende de benzer bir durum gözlenmektedir. Onların da çoğu kendilerini geliştirmek (%83,3), küçük bir kısmı da akademik kariyer (%16,7) için lisansüstü çalışma yaptıklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitimini mesleki bilgilerini arttırmak için almak istemeleri, çok olumlu bir düşünce olarak algılanabilir.

Bu gruptaki ikinci kategori "bilgi aktarımı" idi. Bu kategoride öğretmenlerin lisansüstü eğitimdeki kazanımlarını sınıfta uygulayıp uygulamadıkları ve okuldaki diğer öğretmenlerle bilgi paylaşımlarının nasıl olduğu incelendi.

Öğrenciliği devam eden öğretmenlerin büyük çoğunluğu (%73,3) öğrendikleri bilgileri sınıflarında uygulayabildiklerini, uygulayamayanlar (%26,7) ise bunun nedeninin sınıfların çok kalabalık olmasından (%20) ve okuldaki materyal eksikliğinden (%13,3) kaynaklandığını belirtmişlerdir. Mezun olan öğretmenlerin %91,5'i öğrendikleri bilgileri sınıflarında uygulayabildiklerini, geriye kalan kısmı ise sınıfların kalabalık olmasından dolayı uygulayamadıklarını söylemişlerdir. Lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin İzmir İlindeki okullarda öğrendiklerini uygulayabilmeleri sevindiricidir. Ancak Türkiye'nin diğer illerindeki durumu da irdelemek gerekir. Nicel araştırma sonuçlarına göre ise lisansüstü çalışma yapan öğretmenlerin öğrendiklerini okulda uygulayabilmeleri konusunda kararsız oldukları gözlemlenmiştir. Ayrıca öğretmenler, programların çağdaş öğretim tekniklerinin sınıfta uygulamaya elverişli olması konusunda % 31 oranında kararsız kalmışlar, %25 oranında uygun olduğu, %43 oranında da uygun olmadığı yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum nitel araştırma sonuçlarıyla çelişmektedir. Çelişki kararsız gruptan kaynaklanmaktadır.

Lisansüstü eğitimi devam eden öğretmenlerin %60'ı öğrendiklerini öğretmen arkadaşları ile paylaşabildiklerini söylemişlerdir. Paylaşamayanlar ise bunun sebebini öğret-

men arkadaşlarının yeni gelişmelerle ilgili olmamasına (%26,7) ve genç olmalarından dolayı yeterince dikkate alınmalarına (%13,3) bağlamışlardır. Mezunların ise %75'i öğrendiklerini diğer öğretmen arkadaşları ile paylaşabildiklerini, %16,7'si ise diğer öğretmenlerin ilgisizliği nedeniyle paylaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçta lisansüstü eğitim almamış öğretmenlerin lisansüstü eğitime verdikleri değeri göstermektedir. Nicel araştırma sonuçlarına göre de araştırmaya katılan öğretmenlerin yarısı lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin öğrendiklerini diğer öğretmenler ile paylaşmadığını belirtmişlerdir. Bu durum nitel araştırma sonuçlarıyla paralel bir durum göstermektedir.

Üçüncü kategori lisansüstü eğitime bakış açısının ne olduğunu ortaya çıkarmak için düzenlendi. Tezli yüksek lisans eğitimi almakta olan öğretmenlerin %90'ı lisansüstü eğitimin her öğretmen tarafından alınması gerektiğini belirtmişlerdir. %10 luk kısmı ise eğitimleri sırasında karşılaştığı zorluklardan dolayı gerekliliğine fazla inanmadıklarını söylemişlerdir. Lisansüstü eğitimi devam eden öğretmenlerin %60'ı diğer öğretmenlerin kendilerini desteklemediğini belirtirken, mezun olan öğretmenlerin %66,7 ise diğer öğretmenlerin kendilerini desteklediklerini ifade etmişlerdir. Nicel araştırmaya katılanlar lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin almayanlara göre daha iyi oldukları yönünde görüş bildirmişlerdir (%81). Buna rağmen öğretmenlerin % 60'ı anket sonuçlarına göre lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin almayanlar tarafından desteklenmediğini söylemişlerdir. Bu durum nitel araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Dördüncü kategoride; lisansüstü eğitim alırken öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar öğrenilmek istendi. Bu kategori Milli Eğitimde ve üniversitede karşılaşılan sorunlar olmak üzere iki alt kategoride irdelendi. Sonuçlar Tablo 2 ve Tablo 3 de görülmektedir.

Tablo 2. Lisansüstü Eğitim Alırken Milli Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

	Okuyan		Mezun		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Ders Programların Çakışması	4	26,7	4	33,3	8	29,6
Yönetici Yardımcı Olmaması	3	20	5	41,6	13	48,2
Zaman	3	20	4	33,3	7	25,9
MEB'in Bakış Açısı	2	13,3	2	16,7	4	14,8
MEB'in Atama Yapmaması	1	6,7	2	16,7	3	11,1
MEB Üniversite İşbirliğinin Olmaması	1	6,7	0	0	1	3,7
Sorun Yok	5	33,3	3	25	8	29,6

Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Almalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Tablo 2 den de görüldüğü üzere lisansüstü eğitim alırken öğretmenlerin Milli Eğitimde en çok karşılaştığı sorun yöneticilerin kendilerine destek olmamasıdır. Yöneticilerin destek olmamasında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin yasal haklarının kısıtlı olmasının da etkisi vardır. Nicel araştırma sonuçlarına bakıldığında, ankete katılanların %73 ü zaman sorunu olduğunu, %60 ı ise yöneticilerin destek vermediğini belirtmişlerdir. Ayrıca anketin MEB ile ilgili 5 sorusunun genelinden elde edilen sonuca göre MEB in lisansüstü eğitim ile ilgili genel bir politikası olmadığından ve ilgili öğretmenlere gerekli desteği vermediğinden dolayı öğretmenlerin lisansüstü eğitime ilgisi azalmaktadır.

Tablo 3. Lisansüstü Eğitim Alırken Üniversitede Karşılaşılan Sorunlar

	N	%	N	%	N	%
Zaman	11	73,3	4	33,3	15	55,5
Öğretim Üyelerinin Yaklaşımı	4	26,7	10	83,4	14	51,8
Arkadaşlarla İletişiminin İyi Olmaması	1	6,7	1	8,3	2	7,4
Araştırma İmkanının Yetersizliği	1	6,7	7	58,3	8	29,6
Sorun Yok	7	46,7	0	0	7	25,9

Nitel araştırma sonuçlarına göre zaman problemini lisansüstü çalışma yapan öğretmenlerin çoğunluğunun (%73,3) yaşadığı gözlemlenmiştir. Mezun olan öğretmenlerin de dile getirdikleri en büyük sorun öğretim üyelerinin kötü yaklaşımlarıdır (83,4). Ayrıca mezun olanların %58 i araştırma imkanlarının kısıtlı olduğunu belirtirken bu oran okuyanlarda %6,7 de kalmıştır. Bu durum günümüzde araştırma imkanlarının genişlemesiyle açıklanabilir. Nicel araştırma sonuçlarında lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin % 51 kaynaklara ulaşabildiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca anket sonuçlarına göre lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin öğretim üyelerini yetersiz buldukları görülmüştür. Nicel araştırma sonuçlarına göre göze çarpan başka bir durum lisansüstü eğitime alınacak öğrencilerin mülakat ile seçilmesinin öğretmenler tarafından iyi karşılanmamasıdır (%73).

Yapılan t ve F testlerine göre anket sonuçları cinsiyete (p=0,272), yaşa (p=0,185), mesleki deneyime (p=0,85), mezuniyete (p=0,95), diplomaya (p=0,74), meslekten memnuniyete (p=0,18) göre anlamlı fark göstermemektedir.

4.2. Yöneticiler için Bulgular ve Yorum: Yöneticiler için ilk kategori, "yöneticilerin lisansüstü eğitime yönelik görüşleri" olarak belirlendi. Yöneticilerin %93'ünün

lisansüstü diploması olmamasına rağmen yöneticiler (%80), öğretmenlerin lisansüstü eğitim almaları doğrultusunda görüş belirttiler. Ve görüşülen yöneticilerin %93 ü okullarında lisansüstü eğitim almış yada almakta olan öğretmenlerin olduğunu söylemişlerdir.

İkinci kategoride ise "Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin eğitime katkısı" incelenmiştir. Görüşmeler sonunda yöneticilerin %33'ü, bu öğretmenlerin eğitime lisansüstü eğitim almamış öğretmenlerden farklı bir katkıının olmadığını belirtmiş, yöneticilerin diğer kısmı ise lisansüstü eğitim almış öğretmenlerin katkılarının olduğunu savunmuştur. Bu katkıların, öğrenciye yaklaşım (%40), yabancı dil (%6,6) ve farklı çalışma sistemi (%20) olarak kendini gösterdiğini belirtmişlerdir.

Yönetici grubundaki üçüncü kategori "lisansüstü eğitim alanlara destek" başlığı altında incelendi. Bu kategori, Lisansüstü eğitim alan öğretmenlere "yöneticilerin desteği" ve "diğer öğretmenlerin desteği" olarak iki alt kategoriye ayrıldı. Yöneticilerin büyük çoğunluğu (%93) lisansüstü eğitim alanlara destek verdiklerini dile getirdiler. Ama yöneticilerin yine yanya yakını diğer yöneticilerin lisansüstü eğitim alan öğretmenlere destek vermeyebileceklerini ifade ettiler. Bu da bir çelişki olarak görülmektedir. Nicel araştırma sonuçlarına göre öğretmenler yöneticilerin lisansüstü çalışmalarında kendilerine destek vermediklerini ifade etmişlerdir. Bu durum da nitel araştırma sonuçları ile çelişmektedir. Ayrıca yöneticilerin %53'ü lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin alanları desteklediğini, %20'si lisansüstü eğitim alan öğretmenlere almayanların olumsuz tavır gösterdiklerini belirtmişler, geri kalan yöneticiler de bu konuda kararsız kalmışlardır.

Tablo 4. Maddi Katkı

	Yöneticiler	
	N	%
Var	7	46,7
Yok	7	46,7
Bilmiyor	1	6,6
Toplam	15	100

Tablo 5. Yasal Hak

	Yöneticiler	
	N	%
Prog. Düzen.	4	26,7
Atama	3	20
Kademe Yük.	6	40
İzin	1	6,6
Yok	1	6,6
Bilmiyorum	3	20

Bu gruptaki son kategori ise "lisansüstü eğitimin getirileri" kategorisi idi. Bu kategori de "maddi katkı" ve yasal hak" olarak ikiye ayrıldı. Sonuçlar Tablo 4 ve Tablo 5 de görülmektedir.

Görüldüğü gibi yöneticilerin %46,7 si lisansüstü eğitimin maddi katkı sağladığını söylemektedir. Yasal hak kazanımlarına yönelik görüşler de alınmıştır. Lisansüstü eğitim alanların %40 ı kademe yükseltmesi aldıklarını %20 si atamaların yapılmasını sağladıklarını söylemişlerdir.

4.3. Öğretim Üyeleri için Bulgular ve Yorum: Öğretim üyelerinin görüşleri için iki kategori oluşturuldu. Bu kategorilerin ilki "Öğret-

menlerin lisansüstü eğitim alma amaçları“ olarak belirlendi. Öğretim üyelerinin %71'i öğretmenlerin kendilerini geliştirmek, %43'ü araştırma yetisini kazanmak, %71'i atama ve %28'i de akademik alanda yükselmek için lisansüstü çalışma yaptıklarını ifade ettiler. Ayrıca öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu (%86) öğretmenlerin lisansüstü çalışma yapmaları gerektiğini düşünmektedirler.

Öğretim üyelerinin görüşleri için belirlenen ikinci kategori “lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin karşılaştıkları zorluklar“ başlığı altında toplandı. Görüşme sonuçlarına göre öğretim üyelerinin belirttikleri sorunlar, maddi zorluklar (%26,28), program sıkıntısı (%71,43), atama sorunu (%14,29), yönetici desteğinin olmaması (%71,43), materyal kullanamama (%28,57), öğrendiklerini uygulayamama (%42,86), zamanı iyi kullanamama (%100) olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm bu sorunlara rağmen öğretim üyelerinin büyük çoğunluğu (%85,71), lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lisansüstü derslerinde başarılı olduklarını ifade etmişlerdir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın sonuç ve önerileri aşağıda sunulmaktadır.

Sonuç

- Öğretmenler tezli yüksek lisansa başlarken kendilerini yetiştirmeyi düşünüyorlar. Akademik kariyer için lisansüstü eğitim almayı düşünenlerin sayısı çok az. Öğretmenliğe atanmak için bu eğitime başlama, amaçları içinde yer almıyor.
- Öğretmenler lisansüstü eğitimde kazandıkları bilgileri arkadaşları ile paylaşmak istiyorlar. Öğretmenlerin çoğu eğitimli gençlerin düşüncelerine önem veriyorlar. Ancak deneyimli öğretmenler, yıllar geçtikten sonra öğretmenlerin öğrencilerine daha çok yararlı olacağını düşünüyorlar. Çağdaş öğretim yöntemlerini uygulamayı zaman kaybı olarak görüyorlar.
- Yöneticilerin büyük bir kısmı lisansüstü eğitim almamış durumda olmalarına rağmen öğretmenlerin lisansüstü eğitim alarak bilimsel düşünme kazanmalarını, bilgilenmelerini istiyorlar. Bu yönde görüş bildiriyorlar. Ancak lisansüstü eğitimde ders veren öğretmenlere kolaylık sağlamadığını gözlemliyorlar. Bazı yöneticilerin “Bu senin sorunun senin kazanımların için ben öğretimi aksatmam” biçimindeki söylemlerine sık sık rastlamaktadırlar.
- Lisansüstü eğitim alan öğretmenler tüm zorluklara karşın kazandıkları bilgileri öğrencilerine aktarmaya çalışıyorlar. Uygulama zorluğu sınıfların kalabalıklığından, materyal eksikliğinden yöneticilerin olumsuz

tutumundan kaynaklanıyor.

- Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin yaşadığı bir sorun da Milli Eğitimde üstlendikleri saatlerinin çok olması ve ayrıca üniversitede ki derslerde yoğun çalışma zorunda olmaları nedeniyle zaman sıkıntısı çekmeleridir.
- Öğretmenler aldıkları lisansüstü eğitim sonunda kademe ilerlemesi yapıyorlar. Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi gibi özel statülü okullara atanabiliyorlar.
- Öğretim üyeleri de öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının gerekli olduğunu düşünüyorlar. Yalnız lisansüstü eğitim alan öğretmenler, öğretim üyelerinin görevlerini sürdürmekte olan öğretmenlere karşı yaklaşımlarını da sorun olarak görüyorlar. Yaşadıkları zaman sorununu öğretim üyeleri de çözemiyor.
- Öğretmenler, öğretim üyeleri, yöneticiler lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin sorunlarını biliyorlar. Ancak öğrenim sırasında ve sonrasında sorunları çözerek onların kazandıkları bilgi birikiminden yararlanamıyorlar.

Öneriler

- MEB ve yöneticilere lisansüstü eğitimin önemi anlatılmalıdır.
- MEB öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme koşulları yasallaştırılmalıdır.
- Lisansüstü eğitim programına girmiş olan öğretmenler öğrenim gördükleri fakültenin bulunduğu şehre atanmalıdır.
- Lisansüstü eğitim, öğretim üyesi alt yapısı hazır üniversitelerde yapılmalıdır.
- Lisansüstü eğitim alan öğretmenlere öğrenim süresince ücretli izin verilmeli yada maddi katkı yapılmalıdır.
- Öğretmenlerin Lisansüstü eğitim alacakları fakültelerde öğretim üyesi kadrosu arttırılmalı ve bu fakültelerde lisansüstü eğitim yapacak öğretmenler için kontenjanlar arttırılmalıdır.
- Lisansüstü eğitim programına katılan öğretmenlerin tez konuları MEB karşılaşılan sorunlarla ilgili olmalıdır.
- Tez yapma sürecinde MEB de öğretmenlere araştırma yapma kolaylığı sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerin lisansüstü eğitime girişte yaşadıkları dil sorunu öğretmenlere açılacak dil kurslarında giderilmelidir.
- Eğitim fakültelerinde öğrenciler lisansüstü eğitim almaya yönlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

1. Acun,R., “AR-GE: Mevcut Durum ve Geleceğe Bakış, Üçüncü 1000’e Girerken Türkiye“, **TDV yayınları**, ANKARA (2000).
2. Bakioğlu,A, Gürdal,A., “Lisansüstü Tezlerde Danışman ve Öğrencilerin Rol Algıları: Yönetim için Göstergeler“, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi** 21:9-18, (2001).
3. Çakar,Ö., “Fen Bilimleri Alanında Bilim Adamı Yetiştirme, Lisansüstü Eğitim“, **Türkiye Bilimler Akademisi Bilimsel Toplantı Serileri 7**, Tübitak Matbaası, ANKARA (2001).
4. Ersoy, Y., “Bilişim Çağı Eşiğinde Sınıf ve Matematik Öğretmenlerinin Yeni İşlevler ve Rol Edinmeleri“, **İlköğretim Online Dergi**, e-dergi- 2, (2002).
5. Karakütük, K., “Öğretmenlerin Lisansüstü Öğretimi Konusunda Yönetici ve Öğretmenlerin Görüşleri“, **DEÜ Buca Eğitim Fakültesi Dergisi**, Özel sayı 12; 193-209,(2000).
6. Türnüklü,A., “Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme“, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi**, Yıl 6, Sayı 24, 543-559, (2000).
7. Varış, F., Ankara Üniv. **Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt 5, Sayı 1-2, (1972).